

HOOFDPIJN, MOTOREN EN CORONA

REISVERHALEN MET EN ZONDER

Schrijver: Patrick Pereira

Coverontwerp: Patrick Pereira - foto: Op de Elbroes in Rusland

ISBN: 9789464051148

© Patrick Pereira

Alles in dit boek is echt gebeurd maar deze gebeurtenissen worden hevig gekleurd door mijn persoonlijke ervaringen. Hier en daar heb ik wel namen gewijzigd; soms om de personen in kwestie te beschermen, soms omdat ik geen toestemming had om hun eigen namen te gebruiken.

VOORWOORD & THANKS

Voordat ik dit boek schreef had ik al een paar andere boeken geschreven. Mijn avonturen in Rusland en Europa zijn nieuw en als toetje voor de nieuwe lezer ben ik zo vrij geweest hier een paar stukken uit andere boeken in een herschreven vorm aan toe te voegen. Er is er al één en ander gebeurd in de laatste jaren. Brexit en Covid19 hebben hun intrede gedaan en het leven een beetje op zijn kop gezet of op zijn minst de gemoederen wat verhit. Iedereen een mening over Covid19? Ik ook.. En na dit boek wil ik nog zo weinig mogelijk over corona horen!

Als er al één ding is dat ik geleerd heb in dit leven is het dat reizen mij een veel bredere kijk op het leven geeft. Ik ben hierdoor in staat de relativiteit der alledaagse dingen beter te begrijpen en mijn eigen situatie in het leven beter te begrijpen. Als ik nu ook nog leer te aanvaarden dan komt alles wel goed.

Ik wil voor dit boek specifiek mijn echtgenote bedanken voor haar geduld tijdens de lange schrijfavonden. Ook dank aan mijn beste vrienden in België voor hun commentaar en aanmoedigingen.

Dank aan de buitenlandse vrienden in Engeland, Zweden, Italië, Georgië, de Verenigde Staten, Nieuw Zeeland en Rusland voor het plezier dat we op onze reizen maakten.

Dank aan al diegenen die mij tips gaven over schrijfstijl, lay-out, kaftfoto's en nog veel meer. En mocht ik al iemand vergeten hebben wees dan niet kwaad: 'I'm only human' zingt Rag'n'Bone Man.

Ik noem mezelf geen schrijver, ik ben meer een verhalenverteller. Nu nog hopen dat U, waarde lezer, er ook nog wat plezier aan zult beleven.

To vaccinate or not to vaccinate, that is the question

'It's a mean old man's world' (song van Dinah Washington)

Er is in de marge van het coronaverhaal een bijkomende wereldwijde discussie gestart over al dan niet vaccineren. Zoals altijd zijn er voor- en tegenstanders. Mijn Amerikaanse facebook contacten zijn zwaar verdeeld op basis van het 'freedom principle'. Iedereen is vrij om te doen wat hij of zij wilt doen. Een heel belangrijk punt in de Amerikaanse samenleving waar de discussies hoog kunnen over oplaaien. Het bepaalt of iemand een wapen draagt, abortus pleegt, in een religieuze groep gaat leven of een vaccin wilt. En het bepaalt ook in vele gevallen op wie de Amerikaan stemt in de verkiezingen. Misschien gaan ze wel niet kiezen want ook dat is een onderdeel van de persoonlijke vrijheid. Democraten en Republikeinen staan in de meeste gevallen veel dichter bij mekaar staan dan wij denken. De Republikeinen noemen de Democraten nogal gemakkelijk 'communisten' omdat Democraten iets meer sociale klemtoon in hun beleid leggen maar vergis je niet: de Democratische Partij zou in de meeste Europese landen aan de rechterkant van het parlement zitten! Ze zijn echter alle twee overtuigd van het recht op hun persoonlijke 'vrijheid'. Amerikanen zijn allergisch aan alles wat centraal hun leven en hun portefeuille zou kunnen beïnvloeden: de federale staat, belastingen en coronamaatregelen. Vrijheid wordt door diegenen die het zich kunnen veroorloven vooral gezien als 'doen wat je wilt, doen waar je zin in hebt'.

In Europa is dit vrijheidsprincipe in het ene land al wat meer aanwezig dan in het andere. Maar in het algemeen is een 'Europeaan' sneller geneigd de consignes van een regering of autoriteit te aanvaarden dan een Amerikaan. We zien ook sneller de voordelen van 'solidariteit' en alhoewel niemand graag te veel belastingen betaalt zien we in tijden van nood dat belastinggeld ook zijn voordelen kan hebben. Europeanen zullen zich ook sneller tot de federale of nationale staat wenden wanneer iets verkeerd gaat. Amerikanen hebben meer iets van 'we proberen het eerst zelf wel op te lossen.' Los van de liefde van veel Europeanen voor hun regering weerhoudt dat er in vele Europese steden een minderheid van heethoofden niet van om allerlei vernielingen aan te richten omwille van hun 'vrijheid'. Diegenen die winkelruiten kapot slaan en alles stelen waar ze hun vingers op kunnen leggen zijn echter niets minder dan tuig van de richel, die hun aanwezigheid op dergelijke manifestaties rechtvaardigen vanwege hun 'principes' maar eigenlijk alleen maar komen om lekker alles kapot te slaan. Jammer natuurlijk want in dit soort manifestaties lopen ook heel veel mensen rond die een gefundeerde mening hebben over hun 'vrijheid van keuze'. Die

worden niet gehoord omdat een minderheid vooral op geweld uit is. En net de beelden van het geweld maken blijkbaar goede televisie en krikken de kijkcijfers op.

Er zijn ook landen in de wereld waar dit 'freedom' principe helemaal niet bestaat en mensen zich niet mogen afvragen of ze een keuze hebben of niet. Denk maar aan Noord Korea, Turkmenistan en in meer verdoken mate China.

De discussie over vaccinatie wordt veelal op een emotionele basis gevoerd. Wanneer blijkt dat 98% van de mensen die nog in het ziekenhuis aan de beademing moeten niet gevaccineerd waren dan zullen de tegenstanders van de vaccinatie hier zedig over zwijgen en die 2% in een ziekbed aanhalen die wel gevaccineerd waren om toch maar te bewijzen dat ze gelijk hebben. Er worden trouwens best wel wat 'pseudowetenschappelijke' of zelfs totaal onbewezen argumenten gebruikt om iets al dan niet te doen. Vrouwen zouden niet meer zwanger kunnen worden, dood door bloedklonters, vaccins te nieuw, complottheorieën, sterven aan corona door het vaccin.... Het zijn maar een paar punten die aangehaald worden om niet te vaccineren. Wanneer op het internet een artikel verschijnt 'man sterft door bloedklonter vanwege vaccinatie' dan zal die hoofding de wereld rondgaan en de mensen bezighouden. Het feit dat er ergens in het artikel misschien staat dat slechts 0.001% van de mensen inderdaad ook een bloedklonter ontwikkelt heeft en daar slechts 1 % van sterft heeft niemand meer gelezen! Je moet maar eens een bijsluiter lezen van aspirine. Als je hem goed leest dan neem je nooit meer aspirine! Het kind met het badwater weggooien zeker? Ook diegenen die wel gevaccineerd zijn en toch sterven worden gemakkelijk naar voor geschoven om te bewijzen dat het allemaal niet werkt. Het is net als beweren dat alle mensen te snel rijden als er slechts een kleine minderheid te snel rijdt. We hebben zo graag gelijk en we gebruiken werkelijk elk argument om dat gelijk te halen.

De wet van Pareto zegt dat 20% van de input verantwoordelijk is voor 80% van de resultaten. Toch als die 20% een gefocust geheel vormt, in dit geval 'niet gevaccineerden'. Welnu, als 20% van de mensen zich niet laat vaccineren en daardoor een grote druk op het sociale systeem legt, dan maken ze het leven van 80% van de bevolking – die wel gevaccineerd zijn - zuur als er een lockdown komt.

Ik heb zelf geen enkel probleem gehad met vaccinatie. Uit respect voor de anderen en om zelf te kunnen blijven deelnemen aan het sociale leven, gecombineerd met de steeds duidelijker wordende cijfers en statistieken die pro-vaccinatie zijn heb ik mij snel de twee spuiten laten zetten. En de derde is gepland en ik zal die er dus ook bij nemen. We laten ons wel elk jaar inenten tegen de griep en er zijn ook ingeënten die toch de griep krijgen. Is de vaccinatie een garantie om niet ziek te worden of het niet door te geven? Ondertussen blijkt dat een gevaccineerde een veel kleinere kans heeft om ziek te worden of op intensieve uit te komen en dus ook veel minder druk op de ziekenhuizen legt.

De meerderheid van gevaccineerden zou ook minder ziek worden en dat klinkt mij als muziek in de oren.

Het is gewoon veel gemakkelijker om je te laten vaccineren dan elke keer dat je iets wilt doen opnieuw een test laten afnemen. En het is veel minder belastend voor de zorgwereld en de ziekenhuizen. Om maar te zwijgen van het kostenplaatje voor de samenleving. Want dat is de ware reden waarom er zoveel druk gelegd wordt op de vaccinatiecampagnes: om te zorgen dat de sociale voorzieningen niet instorten. Als ik niet sociaal voelend ben !

Dat wil niet zeggen dat ik voorstander ben van de absolute verplichting om gevaccineerd te worden. Ik ben ook voor het vrijheidsprincipe maar dan in een licht aangepaste vorm. Voor mij mogen mensen die zich niet willen laten vaccineren gerust bestaan, maar dan zien ze wel af van het recht om op dezelfde manier deel te nemen aan een aantal sociale activiteiten waaronder op restaurant gaan of naar events gaan. Het is geen 'verworven recht' om naar een event te gaan, laat dat even duidelijk zijn. Ik hoef helemaal geen rijbewijs te hebben, maar dan moet ik ook niet zagen als ik niet met een auto mag rijden.

Wie dus op restaurant wilt als niet gevaccineerde moet zelf maar zijn PCR betalen. Of vinden ze dat normaal dat ik daar aan mee betaal?

Aangezien we bijna met acht miljard mensen op deze aardkloot rondhuppelen mag onze eigen vrijheid er niet voor zorgen dat de anderen daardoor in gevaar komen. En wanneer we naar Afrika of Zuid Amerika gaan hebben we blijkbaar geen probleem met de daarbij horende vaccinaties of pillen. Cholera, Gele Koorts of Dengue. Je moet er iets voor over hebben om de wereld te zien. Maar tegen Covid19 zouden we het 'freedom principle' invoeren. Een beetje kort door de bocht.

Ik heb met eigen ogen in veel Europese landen de stijl gezien waarop mensen de corona maatregelen beleven en de kritiek gehoord die velen hadden en nog hebben op regeringen en wetenschappers. De meest recente reis maakte ik in September 2021 in Rusland. Het land was nog maar net terug open voor toeristen en ik kreeg dus de kans om eindelijk mijn motortrip te maken die nu al bijna twee jaar uitgesteld werd. Verrassend om te zien hoe Russen omgaan met mondkmaskers en vaccinaties. Tussen de eerste en de tweede golf reed ik door Frankrijk, Italië, Oostenrijk en Duitsland. Soms was er gewoon aan de andere kant van de grens een heel andere regelgeving over mondkmaskerdracht, handen ontsmetten en zich gedragen in openbare ruimtes. Restaurants aan de ene kant van de grens waren dicht terwijl ze aan de andere kant open waren. Of je kreeg je eten op je hotelkamer – als de hotels al open waren – of via 'takeaway'.

En dit terwijl de grensarbeiders en de vrachtwagens vrolijk de grensovergangen bleven passeren, op dat moment veelal zonder enige verplichting tot vaccinatie, gewoon omdat die er op dat moment nog niet was. Het virus reisde rond met de snelheid van de mobiele mens. En als er dagelijks honderdduizenden de grenzen oversteken dan zal die ene Belg op zijn motor daar allicht geen extra gevaar voor betekenen zeker?

RUSLAND

Rusland... the final frontier...

Waar beter beginnen in Rusland dan in Moskou. De stad van Poetin. (PP)

'Take me to the magic of the moment

On a glory night

Where the children of tomorrow dream away

The wind of change'

(Wind of Change -the Scorpions)

Wanneer ik in 2019 naar Georgië ging en daar aan de zuidkant van de Kaukasus rondreed groeide mijn curiositeit over de 'andere' kant van de grens: Rusland. Ongetwijfeld werd die curiositeit gevoed door een ondefinieerbare mix van onbekendheid, schurkenfilms, politieke wereldsituatie, wodka, Stalin, de val van de muur maar ook een aantal boeken die ik gelezen had over dit enorme land dat een paar kilometer verder lag maar waar ik toen niet binnen mocht gezien ik geen visum had en de huurmotoren uit Georgië niet naar Rusland mochten. Een paar jaar daarvoor was ik in de Baltische Staten gaan rijden en hadden de overblijfselen van de Sovjets mij reeds nieuwsgierig gemaakt, maar Litouwen of Letland zijn ondertussen meer heropgebouwd in Europese stijl dan Georgië. Daar staan nog altijd volledig lege fabrieken uit de Sovjet dagen die door de natuur langzaam overwoekerd worden en typische sovjet dorpen en steden die onheilspellend grijs en deprimerend zijn. Het was in de hoge bergen die de zuidelijke grens van Rusland met Georgië vormen dat ik voor het eerst echt dacht: 'vandaag of morgen moet ik in Rusland rijden!'.

Opnieuw was het grote struikelblok de taal. In een land waar er zoveel onbekende factoren een rol gaan spelen is een beetje basiskennis van de taal een must. En Russisch is er bij mij gewoon niet bij. Je verwacht in Rusland veel administratie, corruptie, controles, kortgerokte nymfomanen, Poetin verering en, geheel naar het beeld dat Hollywood ons al jaren voorschotelt, potige schurken die je een wapen onder de neus duwen terwijl ze iets zeggen dat je niet begrijpt. Een oud schoolkameraad van mij studeerde slavistiek en leefde zich zo goed in dat hij zelfs twee maal trouwde met een Russische. Wie doet beter? Ik alvast niet, ik trouwde wel twee keer maar slechts één keer met een Brits-Ierse. En op Google Translate wilde ik geen 4000 kilometer motorreis baseren.

Ik relativeerde het soort James-Bond-slechteriken verhalen meestal wel maar had nog nooit zelf eens het plezier gehad om dit ter plaatse te gaan

uitvogelen. Na het geslaagde experiment in Georgië koos ik dus voor een kleine organisatie die motoren verhuurde en tours organiseerde. Het grote voordeel was dat ik mij zelf niet veel moest aantrekken van de organisatie en dat zij voor mij de uitnodigingsbrieven maakten die ik nodig had voor mijn toeristenvisum. Ze zouden me ook ophalen op de luchthaven in Moskou en mij in Sotsji terug op een vliegtuig zetten voor de terugvlucht. De aanwezigheid van een Russische motard zou de communicatie met het land gemakkelijker maken.

Wanneer ik, na anderhalf jaar uitstel door de corona pandemie en het opnieuw aanvragen van een visum uiteindelijk mijn gerief kon inpakken en mijn treinticket naar Brussel Nationaal kon boeken was ik dus in een licht uitgelaten stemming.

Ik stap dus op een mooie dinsdag met mijn valies de deur uit en hang mijn helm op mijn rug. Mijn meest belangrijke dagelijkse dingen zitten in een schoudertas die ik in Rusland in mijn top case kan steken. Ik ben er klaar voor.

Na iets meer dan drie uur vliegen met een mondmasker op mijn snoet zet Aeroflot mij netjes af op Sheremetjevo, de internationale luchthaven van Moskou. Onderweg hadden de stewards de mensen er regelmatig op gewezen dat ze hun masker over hun neus en mond moesten dragen, niet alleen over de mond. Ja, hallooooo.... Het is toch een 'mond'masker?

Ik verwacht me aan de nodige controles. Tenslotte is Rusland in dit corona tijdperk nog maar een goede maand weer open voor het toerisme en het aantal buitenlanders dat het grootste land ter wereld binnen komt is dan ook beperkt. Uitstekend oefenmateriaal vermoed ik voor de grenspolitie.

Wie al naar de US geweest is weet een beetje hoe dit soort landen de buitenlandse bezoekers bejegend: grof!

Maar tot mijn grote verrassing, en het zal niet de eerste zijn, verloopt alles super vlot en zijn de grenswachten uitermate vriendelijk. Ja, natuurlijk checkt de dame mijn paspoort en mept ze er met ware doodsverachting een stempel in die waarschijnlijk vijf bladzijden verder nog zichtbaar is, maar ze stelt me geen domme vragen zoals de grenspolitie in Chicago of New York destijds deed wanneer we naar het land van Uncle Sam gingen. Ze glimlacht en geeft me mijn paspoort terug en wuift me door... De hele controle heeft slechts enkele minuten geduurd.

Alex, de eigenaar van Rusmototravel staat me al op te wachten. Hij is korte tijd voor mij aangekomen vanuit Sotsji en heeft ondertussen een auto gehuurd. Een KIA. Ik merk al snel dat het autopark hier zeer oosters gekleurd is. Veel Toyota, Kia, Hyundai.... En, aangezien het Moskou is, natuurlijk ook de nodige grote Range Rovers, Mercedesen en BMW's... De rit van de

luchthaven naar het centrum van de hoofdstad van Rusland duurt bijna twee uur. Niet alleen vanwege de afstand maar vooral vanwege de legendarische verkeersproblemen.

We hebben afgesproken met onze gids in een restaurant vlakbij ons hotel. Het regent ondertussen pijpenstelen en Alex zet me alvast aan het restaurant af en gaat daarna op zoek naar een parkeerplaats. Ook al geen sinecure hier in Moskou.

Het restaurant in kwestie is een traditioneel Oekraïens eethuis. Wanneer ik de voordeur open doe staat er een man in een traditionele kleurige klederdracht te wachten. Hij spreekt geen woord Engels en de verbale communicatie blokkeert onmiddellijk. Hij biedt me dus als alternatief maar een glas van iets sterks aan, de universele manier om het ijs te breken. Het blijkt een Oekraïense alcohol te zijn en smaakt niet echt lekker, maar ik kap het goedje gehoorzaam naar binnen en bedankt de man uitvoerig voor zijn gastvrijheid. 'spasiba' ! Voor het gemak schrijf ik de Russische woorden die ik ken zoals ze uitgesproken worden want het cyrillische schrift is niet gemakkelijk en mijn toetsenbord is hier niet tegen opgewassen. Ook de uitspraak kan fiks verschillen.... Een 'O' kan als 'A' uitgesproken worden maar niet altijd. Ik bespaar u, lieve lezer, de technische uitleg, gewoon omdat ik hem ook niet ken!

Met Alex erbij begrijpt de gastheer plots wat ik daar kom doen. We gaan naar de eerste verdieping waar ondertussen al vier mensen aan tafel zitten: Artem (spreek uit 'Artiom') en Michail (zeg maar 'Mike') en een Amerikaans koppel uit L.A. Zij gaan met zijn tweetjes op een BMW 1200 GSA rijden. Artem gaat met zijn Triumph 800 Tiger Explorer rijden en Mike bemant de 'support vehicle' ofte de volgwagen. Ikzelf zal een BMW F850 GSA berijden. Een klein groepje dus, drie motoren en een terreinwagen met aanhangwagen waar ook nog twee motoren inzitten die terug moeten naar Sotsji.

Alex, de eigenaar van dit bedrijfje, heeft een aantal jaartjes in Moskou gewerkt en begon in 2016 met motorreizen omdat er gewoon niemand anders was die dit deed. Opportunist dus. Ondertussen blijkt hij over een dertigtal motoren en drie volgwagens te beschikken. Hij is de covid19 periode door gesparteld omdat er nogal wat Russen bleven boeken. De buitenlandse gasten mochten het land niet binnen door de pandemie, maar de Russen zelf konden zonder probleem in dit uitgestrekte land rondreizen. Dus zijn landgenoten zorgden voor de broodnodzakelijke inkomsten. Hij moest ook een paar motoren verkopen maar ondertussen gaan de zaken terug tamelijk goed. Zo goed zelfs dat ze bijkomend op zoek zijn naar administratieve krachten voor op kantoor.

Alex' eigen echtgenote heeft gewoon te veel werk om de hotels en restaurants te boeken en logistieke regelingen uit te werken.

Larry en Heather (niet hun echte namen) zijn ongeveer mijn leeftijd. Vroege zestigers. Hij verdient een pak geld door slechte gebouwen op te kopen, te renoveren en te verhuren. Zij is net met pensioen na een topcarrière bij de Disney groep. Ze wonen op vijf minuten van Hollywood. Larry's 'claim-to-fame' is dat hij in een aantal 'Pirates of the Caribbean' films een piraat gespeeld heeft. Ongetwijfeld omdat hij mee was met zijn echtgenote tijdens haar bezoeken aan de filmsets.

Hij reist ongeveer zes maanden per jaar, veelal met de motor. Hij heeft een motor staan in Engeland en één in Australië. En natuurlijk ook eentje thuis. Zijn favoriete motorbestemming is Alaska. Hij praat regelmatig over Alaska en spendeert daar zeker zes tot acht weken per jaar. Wanneer werkt hij dan? Hij blijkt rennovatieplannen voor badkamers en zo op een stukje papier te tekenen, te fotograferen en door te whatsappen naar zijn werkmannen in Californië. Wat zij dan gedaan hebben tijdens de dag fotograferen ze en sturen ze naar hem voor controle. Geen gezeik... iedereen rijk!

Dik boven mijn financieel niveau dus, maar ze laten zich er niet op aanzien. Als we een goedkope fles wijn kopen tijdens de reis dan delen we netjes de kost en het aantal Griekse slaatjes dat Larry zal eten tijdens de reis kost zo goed als niets.

Na deze twee weken gaat hij een tweede motortrip maken met Rusmototravel naar Dagestan en dan wil hij ook nog een off-road cursus bij deze jongens volgen. Dapper is hij wel: hij spreekt geen woord Russisch en de rest van de groep 'off-roaders' zijn allemaal Russen! Hij spreekt wel als een Amerikaan: hij praat veel en luid en poneert graag stellingen zonder zich al te veel aan te trekken van de echtheid of de wetenschappelijke ondergrond van hetgeen hij zegt.

Heather hoort het allemaal minzaam aan en laat hem doen. Ik vraag haar wat ze die bijna vierduizend kilometer gaat doen achterop de motor.

'podcasts en muziek beluisteren, foto's nemen en filmpjes draaien en met Larry praten'. Dit laatste via hun intercom in de helmen.

Zowel Artem als Mike hebben alle twee een Triumph en wanneer ze horen dat ik thuis een Tiger Explorer 1215cc staan heb is de vriendschap bezegeld. Ik krijg zelfs onmiddellijk een sticker van de 'Russian Tiger Riders' om thuis op mijn machine te plakken.

Mike vindt het niet altijd zo leuk om met de volgwagen te rijden, het is geen motor, maar goed, het is een job en die betaalt de rekeningen.

Ik zal later tijdens de reis ontdekken dat Mike zowat de hele wereld op zijn motor afgereisd heeft: de USA, Centraal Azië (Oezbekistan, Tadzjikistan, Kazachstan, en de andere 'stans'), Europa, Scandinavië... Hij heeft een grote voorraad foto's op zijn smartphone. Af en toe zullen we er daar wel eens wat van te zien krijgen. Artem is jonger, een jaar of vijfentwintig, en is een goede vriend van Mike. Zijn kilometers heeft hij vooral de laatste drie jaar bij

Rusmototravel in Rusland bijeen gereden. En dat is best imposant. Wij gaan bijna vierduizend kilometer rijden maar van Moskou naar Vladivostok bijvoorbeeld is het twaalfduizend kilometer.... Tien keer van Kortrijk naar het zuiden van Frankrijk dus! En daar zijn er weinig of geen autostrades.

In dit uitgestrekte land wordt niet op een kilometertje gekeken en dat zullen we aan de lijve ondervinden de volgende dagen.

We maken kennis in dit Oekraïense restaurant en drinken een paar halve liters bier om de week in te zetten.

Ik verwacht halvelings dat we veel wodka gaan moeten drinken maar Alex drukt ons op het hart dat in Rusland er een 'zero' alcohol tolerantie is voor rijden met auto of motor en dat zij daar netjes op gaan toezien dat we binnen de lijnen van de wet blijven. Geen wodka dus vanavond. Maar hoe zit dat nu met 'Oekraïense restaurants'? Ik dacht dat Rusland en Oekraïne met mekaar in oorlog waren?

Onze nieuwe Russische vrienden leggen ons uit dat er in Moskou heel veel traditionele maar ook trendy Oekraïense en Georgisch/Kaukasische restaurants zijn. Ook met Georgië heeft Rusland niet echt een goede politieke verhouding maar blijkbaar is goed eten belangrijker dan politiek.

Ons hotel blijkt op wandelafstand te liggen en de motoren staan al netjes geparkeerd voor de hotelingang. Morgen wordt er nochtans niet gereden; er is een hele dag uitgetrokken voor een geleid bezoek aan Moskou. Eén van de dingen die op mijn verlanglijstje stonden!

En zo staan we de volgende morgen in de vroege ochtendzon te wachten op Lisa. Een knappe en heel verstandige jongedame die de zus blijkt te zijn van Artem. Familiezaak dus. Lisa weet niet alleen veel van de geschiedenis van Moskou maar is ook artistiek actief. Ze maakt samen met haar vader porseleinen poppen. De foto's die ze ons laat zien tonen prachtige ontwerpen. Zowel traditionele poppen als paarden en politici in gebakken porselein.

Ons hotel blijkt op amper tien minuten op loopafstand van het Kremlin te liggen. Dat valt dus al mee. Moskou is ongelooflijk proper. Het is een moderne, open stad waar oude gebouwen en nieuwbouw op een mooie manier samengaan. De goed onderhouden wegen en bruggen worden door een leger 'baboeshka's' schoongeveegd en gespoten. Ik hoor dat ze niet veel verdienen, maar ze hebben wel een bezigheid natuurlijk. Het is de stad van Poetin en het kan niet dat een dergelijke stad 'vuil' zou zijn. Ik merk ook geen daklozen die op straat wonen of leven. Ze zijn er misschien wel maar niet onmiddellijk zichtbaar. Dakloos zijn in Moskou houdt misschien de nodige gevaren in ofwel wordt je gratis inwoner van de staat in één van de gevangnissen. Wat me wel opvalt is het aantal politieauto's dat overal op

kruispunten geparkeerd staat. Het aantal agenten is impressionant. De meesten houden zich bezig met een praatje maken of wat boorddocumenten van auto's controleren.

'Motoren worden bijna nooit tegengehouden hier', zegt Artem. 'Het is alsof de politie ons wel sympathiek vindt'. Er blijken ook zeer weinig motoren rond te rijden hier. Helemaal niet zoals in Parijs of in Italië. 'De vele filmpjes van waaghalzen op motoren op Youtube komen vooral uit het zuiden en het verre oosten' beweert Artem. 'Daar zijn ze een klein beetje gek'.

Ik ben in de aanloop naar deze reis een korte geschiedenis van Rusland beginnen lezen. Het bleek een goede beslissing want dit land is zo rijk aan historische feiten dat een basiskennis je helpt om het land en zijn mensen wat beter te leren kennen. Ook de uitleg die Lisa geeft (of later tijdens de reis Artem) is veel beter te begrijpen als je zelf al wat kennis opgedaan hebt.

Voor de niet-kenners van de Russische geschiedenis probeer ik die in een notendop even samen te vatten. De puristen moet ik teleurstellen; het is onmogelijk een gedetailleerd overzicht te geven zonder gewoon een extra set boeken te moeten schrijven en dat hebben anderen voor mij al veel beter gedaan. Vergeef me dus indien ik hier en daar wat 'vlot' over ga, maar het helpt om de rest van de reis en mijn verhaal te begrijpen.

Russen zijn eigenlijk een samensmelting van Vikings en lokale families en stammen. De oorsprong hier gaat terug naar de negende eeuw wanneer een aantal twistende stammen bij de Vikings (de Varjagen genoemd) een prins gingen halen om hen te verenigen en te leiden: Rjurik. Deze prins zou een dynastie stichten die tot in de zeventiende eeuw over Rusland zou regeren. Eerlijkheidshalve moet ik hier al vermelden dat de vikings vanuit Zweden al volop de Russische rivieren gebruikt hadden om handel te drijven, occasioneel wat te plunderen en te verkrachten, en overal nederzettingen te stichten. De Vikings blijken echt wel wereldreizigers geweest te zijn. In West Europa, Groot Brittannië, IJsland, Amerika en dus ook in Rusland. Rusland was toen nog niet zo groot als het nu was. Het grondgebied van Rusland werd ten Noorden door de Witte Zee en wat we nu kennen als Finland begrensd. In het zuiden liepen hun prinsdommen tot aan de Zwarte Zee en de Zee van Azov. In het Westen lag het rijk van de Franken, maar ook gebieden en koninkrijken van de Bulgaren, de Polen, de Avaren en de Serven.

In het zuiden lag het Romeinse rijk, met als hoofdstad Constantinopel. Die stad had, na de val van Rome, de hoofdrol in het Romeins-Christelijke rijk opgeëist.

Bezuiden het Oost-Romeinse rijk was de Arabische wereld in volle uitbreiding en de Islam breidde als een olievlek uit in het Midden Oosten en Noord Afrika.

In het oosten was er, buiten wat gevaarlijke nomadische stammen zoals de Petsjenegen, Koemanen, Chazaren...niets.... Duizenden kilometers landschap met zeer weinig volk, voordat je in centraal Azië aan de vroeg-Mongoolse en verder nog de Chinese beschavingen kwam.

De hoofdstad van Rusland was toen Novgorod. Een stad die slechts tweehonderd kilometer ten zuiden van het huidige Sint Petersburg ligt.

Later werd Kiev, dat in het huidige Oekraïne ligt de hoofdstad. Het was een stad die zich qua rijkdom en uitstraling met gelijk welke andere wereldstad kon meten. Moskou was slechts een bescheiden nederzetting in die dagen. Djengis Khan zou echter eind twaalfde eeuw een stokje steken voor de verdere ontplooiing van het Russische rijk. Terwijl men in het Noorden met de Zweden, de Polen en allerlei afgesplitste kruisvaarderbroedersschappen vocht (de Teutoonse Ridders en de Broeders van het zwaard waren eigenlijk de start van de Duitse Orde) en men in het Zuidoosten de 'Turkse' volkeren afhield was er een zekere Temujin, beter bekend als Djengis Khan, bezig met de Mongoolse horden te verenigen in een gigantische strijdmacht die van China tot Europa als een pletwals alles zou wegvegen wat in hun weg zou staan. Djengis was een krijgsheer 'pur sang' en zijn troepen werden overal gevreesd. Novgorod en Kiev waren niet opgewassen tegen zoveel geweld en dat zou de start worden van de opgang van Moskou. Tot begin 13de eeuw waren er wel oorlogen geweest maar de Mongolen waren niet echt tot op het bot doorgegaan, vooral omdat ze niet veel interesse hadden om al die verschillende staatjes en prinsdommen te veroveren. Wie zich aan hen onderwierp betaalde belastingen en werd min of meer met rust gelaten. Wie zich verzette kreeg een pak rammel en zag meestal zijn steden verwoest en de bevolking uitgemoord. Djengis was niet geïnteresseerd in het bewaren van de lokale architectuur. Zijn reizend paleis was een gigantische tent. Hij zou best wel eens de uitvinder van de bulldozer kunnen geweest zijn. De Mongolen kenden geen gulden middenweg. In 1236 was het Batu Khan, de kleinzoon van Djengis, die op zijn weg van Karakorum, de Mongoolse hoofdstad, naar het Westen eerst wat Turkse volkeren afslachtte vooraleer hij Kiev, dat zich niet wilde overgeven, met de grond gelijk maakte. Blijkbaar zouden van de 50.000 inwoners van Kiev er bijna 48.000 vermoord zijn en de schedels werden op mekaar gestapeld als macabere piramiden van de dood.

Novgorod was slimmer en kocht zijn leven door goud en zilver en schatten aan Batu Khan aan te bieden. Daarna werden de Russische gebieden vazalstaten van de Mongolen, en vooral van de Gouden Horde, die ondertussen hun hoofdstad in Sarai gevestigd hadden. Sarai was een enorme stad van naar schattings 600.000 mensen die in het midden van de dertiende eeuw gebouwd werd en die de plak zwaaide over een gigantisch territorium dat van de Donau in het Westen tot de Oeral in Siberië liep. In het begin van de veertiende eeuw bekeerde Uzbeigh Khan, de toenmalige heerser van de

Gouden Horde, zich tot de Islam. Het zou hun niet sparen van de toorn van Timoer Lenk die misschien wel de meest gevreesde Islamitische veldheer zou worden. Eind veertiende eeuw zou Timoer zijn vroegere vriend en vertrouweling Toktamish een lesje leren en Sarai van de kaart vegen.

Een paar jaar voordat dat echter gebeurde zou een voorhoede van het leger van de Gouden Horde een nederlaag lijden bij Kulikovo (het snippenveld, maar ik zal het verder Kulikovo noemen). De man die hiervoor verantwoordelijk was heette Dmitry, de grootvorst van Moskou. Moskou was als eerste stad terug in staat geweest zich opnieuw op te bouwen na de vernietigende Mongoolse veldtochten en de zetel van de Russisch-Orthodoxe kerk was in 1325 van Kiev naar Moskou verhuisd. Toen Dmitry hoorde dat een Mongools leger van 50.000 man onder leiding van Mamai, regent van de Gouden Horde onderweg was naar hem mobiliseerde hij 30.000 man en versloeg tijdens de slag bij Kulikovo aan de rivier de Don in 1380 het Mongoolse leger. Het was de eerste keer dat de Russen een leger van de Mongolen konden verslaan.

Mamai vluchtte en werd gedood door zijn eigen Genuese huurlingen. Het 'Italiaanse' Genua was een geduchte militaire stadsstaat met bruggenhoofden tot aan de Zwarte Zee. Zij steunden de Gouden Horde gezien hun belangen bij de handel die via de zijderoute liep.

Toktamish, de concurrent van Mamai, die ondertussen gehoord had van de nederlaag van zijn troepen in Kulikovo, kwam echter terug met een iets groter leger, brandde Moskou plat en onderwierp Rusland terug aan de heerschappij van de Gouden horde. Nog bijna honderd jaar zouden de Russen schatplichtig zijn aan de Gouden Horde.

Vandaag de dag wordt de slag bij Kulikovo door de Russen als een symbool gezien van de start van de macht van Moskou en het Russische volk. Later daarover meer in dit boek, wanneer ik op het slagveld sta (zonder zwaard welteverstaan).

'En hoe zit dat nu met Ivan?', hoor ik u al vragen. Vooral de zestiende eeuw zou de eeuw van de Ivans worden. Ivan de derde versloeg in 1480 de Mongolen en verenigde de verschillende Russische prinsdommen, zijn zoon Ivan de vierde (Ivan de verschrikkelijke) maakte van de eengemaakte Russische gebieden structureel een echte staat. In het Westen was Elizabeth I ondertussen koningin van Engeland. Ivan de verschrikkelijke was niet alleen een briljant staatsman die zich tot Tsaar liet kronen en zich aldus een Goddelijke status aanmat, maar had ook een onbetamelijk slecht humeur en een kort lontje. In 1581 sloeg hij zijn oudste zoon dood tijdens een uit de hand gelopen ruzie. En hij was zowat de eerste die een waar schrikbewind installeerde. Aangezien meer dan 90% van de Russen lijfeigenen waren die

met lijf en leden toebehoorden aan de lokale landheren was dat niet zo moeilijk. Onder Ivan IV werd Rusland steeds groter en door een aantal veroveringen en militaire overwinningen begon Rusland plots te tellen in de wereld. Na een aantal moeilijke jaren wanneer Ivan steeds gekker werd en uiteindelijk stierf volgde zijn zwakke zoon hem op. Toen deze stierf was de dynastie van Ryuriks ten einde. Een vijftiental moeilijke jaren zou volgen. De Pools-Litouwse alliantie zou zelfs in het begin van de 17de eeuw Moskou bezetten. Uiteindelijk zou de Zemsky Sobor, het toenmalige parlement in 1613 opnieuw een Tsaar aanduiden: Michail Romanov. Laat de belletjes maar rinkelen: ja, de fameuze dynastie die tot in 1918 zou regeren en Fabergé rijk maakte met zijn gouden eieren.

In de daaropvolgende jaren en eeuwen zouden de Russen het grondgebied steeds verder uitbreiden, alhoewel dat niet zonder slag of stoot zou gaan.

In de zeventiende en achttiende eeuw waren Peter de Grote en later Katharina (I en later II) de namen die eruit sprongen. Zij kozen resoluut voor een 'Europese' aanpak en importeerden Europese mode, filosofie en (Italiaanse) architecten. Peter de Grote voerde oorlog met de Zweden en de Perzen. Hij brak de militaire macht van Zweden en gaf Rusland iets waar hij van droomde: een zeemacht.

Op het puin van een Zweeds fort bouwde hij Sint Petersburg dat hij in 1713 zelfs de hoofdstad van Rusland zou maken. Catharina II (de grote) was geen dochter of kleindochter van Peter maar wel een Duitse prinses die trouwde met de licht zwakzinnige Peter III (die het niet lang uithield). Zij zou Sint Petersburg als kunststad verder uitbouwen en de Hermitage is daar vandaag nog altijd getuige van. Voor de liefhebbers van de geschiedenis: Boney M, de Duitse popgroep die een stuk van de seventies onveilig maakte zong het al: 'Ra Ra Raspoetin, lover of the Russian Queen'. Ja, blijkbaar zijn er meer verhalen over de legendarische sex drive van Catharina dan over haar architecturale avances.

En dit is allemaal echt! (schijnt het)

De Tsaren zouden steevast het grondgebied van Rusland verder vergroten tot ze uiteindelijk aan de Stille Oceaan kwamen, 12000 kilometer van Moskou.

Een paar jaar na de dood van Catharina zou Napoleon (mijn vriend Nappie blijft me voor de voeten lopen!) het onzalige idee krijgen om Rusland binnen te vallen. Hij vond eigenlijk dat Rusland een beetje te machtig begon te worden en viel in 1812 met zijn Grande Armee het land binnen. Het is eigenlijk ongelooflijk en de cijfers zijn niet te bevatten: met bijna 700.000 manschappen trok hij steeds verder, furieus omdat de Russen niet 'wilden vechten'. Tsaar Alexander I was echter slim genoeg om te weten dat hij geen partij was voor Nappie en trok dus steeds verder terug, een paar schermutselingen niet te na gesproken. De techniek van de verschroeide aarde (waarbij de graanvelden in brand gestoken werden zodat Nappie zijn

leger geen eten had) en de intrede van de winter, wanneer Nappie in een grotendeels leeg Moskou bivakkeerde, zouden de Franse massamoordenaar uiteindelijk met een 25.000 overblijvende soldaten de aftocht doen blazen. Hij zou er niet meer van bekomen en uiteindelijk zijn eerste ballingschap in Elba moeten uitzitten.

In het midden van de 19de eeuw was het terug prijs: de Krimoorlog waarin Rusland uiteindelijk het loodje zou leggen tegen een alliantie van Ottomanen, Engelsen, Fransen en Italianen uit Sardinië. Een sterk staaltje Europese politiek voor de liefhebbers, maar dat zou ons te ver leiden. Het slecht opgeleide en mager uitgeruste Russische leger was geen partij voor de alliantie die veel vooruitgang gemaakt had op technisch gebied. Groot Brittannië was toen zowat wereldwijd de sterkste natie, een beetje te vergelijken met wat de Amerikanen in de 20ste eeuw deden.

*In het begin van de twintigste eeuw was er eerst de Russisch-Japanse oorlog en dan onrust in 1905. Het volk wou eten. Het land was uitgeput en op. Stakingen, protestmarsen en oproer. Het zou de basis worden van de Russische revolutie in 1917 en de na de burgeroorlog de start van de Sovjet Unie in 1921. Lenin, Stalin, Chroesjtsjov tot Gorbatsjov... dit is geschiedenis van de laatste honderd jaar. De tweede wereldoorlog die in 1945 uiteindelijk door Duitsland verloren werd was de grote overwinning van Stalin. De Russen zeggen nu nog altijd dat zij de oorlog gewonnen hebben, en niet de Amerikanen of de Engelsen. Ze hebben wel een punt, alles hangt een beetje af van hoe je het bekijkt. Tussen de twintig en de dertig miljoen Russen lieten het leven in 'de grote patriottische oorlog' en mocht Hitler nooit Rusland aangevallen hebben dan zou Europa er nu mogelijks helemaal anders uitgezien hebben. Stalin won omdat hij ook vanwege de Amerikanen de nodige steun kreeg, want de Russen zelf hadden de industriële machine niet die de Verenigde Staten wel hadden. De beruchte Goelags – de werkkampen waar Stalin ongeveer iedereen naartoe stuurde die hem verdacht voorkwam, van intelligentsia tot generaals en ambtenaren worden in de nieuwe Russische geschiedenis slechts als een voetnoot vermeld. In 1991 implodeert de Sovjetunie onder Gorbatsjovs perestrojka – herinner u de *The Scorpions* met 'Wind of Change' dat ze schreven na hun bezoek in 1989 aan de Sovjetunie. Dan volgen tien chaotische jaren waarin een wild kapitalisme zich meester maakt van de ex-communistische staat. Banditisme, corruptie en misdaad op grote schaal en het hoogste niveau zaaiden de nodige onrust in de nieuwe unie van ex-sovjet staten. Stalin had zelf in de jaren dertig de lijnen uitgetekend van de verschillende regio's in de Sovjetunie en door het wegvallen van het centrale gezag werden veel van die regio's vanaf 1991 onafhankelijke staten die meestal door ex-voorzitters van de regionale communistische partij op dictatoriale manier geleid werden. Mini-Sovjetunies*

dus. Het is pas met Wladimir Poetin dat er terug stabiliteit komt in Rusland vanaf het begin van de 21ste eeuw.

En dan... ging ik naar Rusland...

Lisa (herinnert u zich haar nog?) neemt ons op sleeptouw in Moskou. We passeren eerst aan de kerk van Christus de Verlosser. Een gigantische kerk met een grote gouden ajuinvormige koepel erop. Tot mijn verrassing is dit gebouw slechts een dikke 25 jaar oud. De oude kerk, die gebouwd werd nadat Nappie de aftocht blies met zijn Grande Armee, werd door Stalin gedynamiteerd om er een ander gebouw neer te zetten. Het had het grootste en hoogste gebouw ter wereld moeten worden maar Stalin stief gelukkig in 1953 en zijn opvolger Nikita Chroesjtsjov besliste in 1954 dat er iets anders moest komen. Waarschijnlijk was zijn cement op want het megalomane project was zo goed als onuitvoerbaar. Het werd dus vervangen door een overdekt zwembad dat er vele jaren zou staan en Lisa vertelt dat haar moeder hier nog kwam zwemmen. Het was uiteindelijk Boris Jeltsin die het besluit ondertekende om hier terug een kathedraal te bouwen.

Het is een fantastisch gebouw en de ajuinvormige gouden koepels, een architecturale erfenis uit Byzantium, steken schitterend af tegen de lichtgrijze lucht.

De koepel van binnen uit bekijken is adembenemend. En wat me onmiddellijk opvalt is dat er in Rusland niet gekeken wordt op een pot goudverf min of meer.

Er wachten echter nog meer van deze wonderen en dus wandelen we verder. Vanop de brug over de Moskva hebben we een goed zicht op het Kremlin. Je zou dit 'HET' Kremlin kunnen noemen. Het woord 'Kremlin' betekent eigenlijk 'versterkte stad' en toevallig is dit zowat wereldwijd het bekendste Kremlin. Ook sommige andere steden hebben dus een Kremlin. We reizen om te leren!

De witte gebouwen met de goudkleurige aflijningen en groene daken, de goudkleurige koepels, de rode stadsmuren en torens... het is een prachtig beeld en ik ben blij dat ik dit eens in het echt kan aanschouwen. Ook Larry en Heather zijn onder de indruk. Deze gebouwen gaan soms honderden en zelfs tot duizend jaar terug en dat is voor elke Amerikaan wel een 'wow' moment. Het valt mij op hoe proper de stad is en op dit moment, in de ochtenduren, hoe 'rustig'. Lisa vertelt dat het leger poetsploegen dat Poetin zijn stad schoon houdt niet veel betaald word. Het is voor de veelal laaggeschoolden een manier om toch nog iets te verdienen en door het uitvoeren van een job ook een zekere persoonlijke waardigheid te hebben. Komt iemand in België of Nederland op dit idee?

Aan de andere kant van de brug zien we het monument voor Peter de Grote. Een soort pagode-vormige toren van schepen met een groot zeilschip erop

waarop een man staat. Eigenlijk is het een vervloekt monument. Het was oorspronkelijk door de Georgische kunstenaar Tsereteli gemaakt als een ode aan – zo beweren sommigen – Christoffel Columbus. Maar aangezien er snel een monument moest gemaakt worden ter ere van de 350ste verjaardag van de Russische Marine die, zoals u zich herinnert, door Peter de Grote opgericht werd, zaagde de kunstenaar het hoofd van zijn creatie eraf en voorzag het van een nieuw hoofd dat dat van Peter I zou voorstellen. Het 95 meter hoge beeld werd eind jaren negentig aan de oever van de Moskva neergepoot. Peter staat met zijn rug naar de beroemde Russische rode chocoladefabriek gekeerd. Maar stel je voor: net Peter de Grote had Moskou de rug toegekeerd en van Sint Petersburg zijn hoofdstad gemaakt. Net die etter werd hier nu geëerd met een standbeeld. Het verhaal gaat dat men het beeld ook aan Sint Petersburg aangeboden heeft maar dat die het niet wilden vanwege te lelijk – en komende uit Moskou natuurlijk. De twee steden mogen mekaar niet zo goed.

Voor de muren van het Kremlin liggen mooie tuinen en de kleurige bloemenpracht trekt vele wandelaars aan. Lisa zegt dat de tuinen door Nederlandse architecten aangelegd zijn. Maar dan zonder tulpen!

Aan de ingang worden we gecontroleerd: mondmaskers opzetten, zakken legen en handtassen en rugzakken op de röntgenmachine leggen. Russen hebben de gewoonte om een mondmasker nogal letterlijk te nemen: ze dragen het voor de mond, niet over de neus! De geüniformeerde wachters laten het allemaal op zijn beloop. Zo lang je hier geen bazooka of machinegeweer probeert binnen te smokkelen is het voor hun al goed.

Het bezoek is de moeite waard. Het Kremlin is prachtig en ik vermoed dat er hier wel wat renovatiegeld in gegaan is dat vooral het imago hoog moet houden.

Buiten een aantal moderne gebouwen voor allerlei vergaderingen staat hier een hele voorraad kerken en torens. Vooral Italiaanse architecten uit de Renaissance verdienden hier hun brood.

We zien de Klokkentoren van Ivan de Verschrikkelijke, Het Paleis van de Patriarch, de Kathedraal van de Ontslapenis van de Moeder Gods, de Kathedraal van de Aartsengel Michail, de Kerk van de 12 Apostelen... na een tijdje weet ik niet meer in welke kerk in ben. Alle kerken, hoe mooi ook, beginnen na een tijd op mekaar te lijken.

Het aantal iconen, muurschilderingen, kunstig gesneden houten trappen en kapelletjes, kandelaars en gigantische kroonluchters begint langzaam maar zeker allemaal in mekaar te draaien in mijn geest.

In de kerk van de Aartsengel Michael (Michail), gebouwd door de Italiaan Alevisio Novi, staan een vijftigtal graftombes. Veel leiders van Rusland (dode dan) uit het pre-Sint Petersburg tijdperk liggen hier begraven en we passeren

in stilte Ivan de Verschrikkelijke, die naast de zoon ligt die hij zelf dood sloeg en de zwakke zoon die hem opvolgde.

Buiten staat het 'Kanon van de Tsaar' (de Tsar Poesjka). Een gigantisch grote loop van 40 ton, gemaakt in brons in 1586. Ervoor liggen grote ijzeren kanonskogels (ergens in de 19de eeuw erbij gelegd voor de toeristen schijnt het) maar blijkbaar is het kanon nooit gebruikt, tenzij dan als afweermiddel.

Nog ver voor de atoombom had de Tsaar al een afschrikmiddel! A 'weapon of mass destruction' dat nooit afgeschoten is.

Ook de 'Klok van de Tsaar' staat hier en er is een stuk uit. Dat is blijkbaar gebeurd tijdens een grote brand die de bouwput van deze klok in 1737 zo verhitte dat de klok, toen men het vuur probeerde te doven met water, gewoon barstte.

In 1812 wilde Nappie na zijn intrede in een brandend en een beetje leeg Moskou toch een relikwie meenemen naar Frankrijk. Iets voor thuis bij zijn Josephine op de schouw te zetten. 'Voici ma chérie, een souvenir van mijn reis naar Rusland!' De 201 ton wegende tsarenklok was echter te zwaar. Dus stelde hij zich tevreden met wat kleinigheden uit de kerken die nog niet in veiligheid gebracht waren. Een grote teleurstelling voor het Corsicaanse ettertje.

Na al die kerken en geschiedkundige feiten heb ik ongelooflijke trek gekregen in koffie. Als cafeïneverslaafde moet ik af en toe eens een dosis echte Italiaanse espresso tot mij nemen. En alhoewel het Kremlin meestal afgeladen vol loopt met toeristen is er nergens een koffiestandje te vinden. Door Corona zijn er echter zo goed als geen buitenlandse toeristen en misschien is dat wel de reden dat er niets te krijgen is.

We wandelen dus langs de constant brandende vlam aan het Monument van de Onbekende Soldaat om uiteindelijk in McDonalds een koffie te gaan drinken. McDonalds heeft echter 'coffee corners' in zijn vestigingen geïntroduceerd en zelfs ik moet toegeven dat het bekertje espresso dat ik hier krijg heel lekker is. Geen badkuip dus met slap heet donker water zoals vroeger. Maar jammer genoeg nog wel in een kartonnen bekertje met een plastic dekseltje erop... ze gaan het nooit leren!

Voor McDonalds zijn er waterpartijen en beelden die traditionele Russische verhalen en sprookjes uitbeelden. Ik zie een beer met een vis en een wolf, ik zie een arme man met een vis, een knap meisje dat onder een plant zit... en dan bedenk ik dat ik genoeg gezien heb.

We lopen verder langs een groot rood gebouw dat blijkbaar het Historisch Museum van de Staat is. Voor het gebouw staat het ruitersstandbeeld van Maarschalk Zjoekov, de Russische held die met het Rode Leger het beleg van Stalingrad organiseerde en in 1945 mee de eindoverwinning behaalde op Hitler. Na Stalin's dood in 1953 zou hij Beria, het hoofd van de geheime politie arresteren. In 1956 zou hij bijvoorbeeld ook met datzelfde Rode Leger

Hongarije binnenvallen om daar de prille democratie in de kiem te smoren. Een bereisd man dus.

Vlak achter de hoek ligt 'punt 0' of 'kilometer nul'. Van hieruit worden alle afstanden in Rusland berekend.

Ik moet wat Roebels hebben dus moet ik naar de bank. Er is een bank op de tweede verdieping van de GYM (spreek uit: 'goem'), het iconische winkelcentrum-warenhuizencomplex dat aan de overkant van het Rode Plein ligt en dat ten tijde van de Sovjetunie al westerse luxe verkocht.

Het is prachtig opgepoetst en is echt wel eens de moeite om in rond te lopen. Of komt het door de afwisseling met al die kerken die ik al gezien heb? Het mausoleum van Lenin kunnen we niet bezoeken. Er wordt hard gewerkt aan een tijdelijke opstelling voor een belangrijke speech van Poetin.

We lopen verder naar de meest gefotografeerde kleurrijke kathedraal in Rusland. Officieel heet ze de 'Kathedraal van de Voorbede van de Moeder Gods' maar iedereen noemt ze de St Basiliuskathedraal, gebouwd in de zestiende eeuw onder Ivan de Verschrikkelijke.

Op 14 Oktober viert men in Rusland de feestdag van de moeder Gods, die blijkbaar vroeger in Byzantium boven de gelovigen zou verschenen zijn en hen beschermd met haar kleed of haar sluier ('Pokrov' in het Russisch). Maar in de kerk ligt ook de Heilige Basilius begraven. Eigenlijk een soort Robin Hood uit de tijd van Ivan de Verschrikkelijke die stal van de rijken om het aan de armen te geven en zelfs de tsaar erop weest dat hij geen goede christen was. De kathedraal bestaat volgens Lisa uit 9 kerken, maar ze bedoelt allicht 'kapellen'. In het Engels worden ze echter als 'churches' aangeduid. Het is niet alleen langs de buitenkant een uniek gebouw, met al zijn gekleurde koepels en torens, maar ook binnenin is dit misschien wel de meest indrukwekkende kerk die we vandaag bezocht hebben.

We moeten wel ingang betalen en Lisa maant ons aan om te zwijgen en er 'Russisch' uit te zien. Ze zal ingangstickets kopen maar voor buitenlanders kosten die het dubbele van wat de gewone Rus betaalt. Het plannetje lukt echter niet want ze moet onze paspoorten laten zien. En we zien er nochtans wel echt Russisch uit! We staan in een kringetje en zeggen 'da, da' tegen mekaar. Pech dus, maar Sint Basilius is die duizend Roebel extra (€11.50) echt wel waard.

Ik zeg tegen Heather dat ik ondertussen genoeg kerken gezien heb en als ik nog een icoon voorgeschoteld krijg ik het in brand steek.

Alsof Lisa mij gehoord heeft krijgt de rondleiding een andere wending. Lisa vraagt of we interesse hebben voor een mooi en speciaal park waar de buitenlandse toeristen eigenlijk nooit naartoe gaan?

Ik ben onmiddellijk geïnteresseerd. Ik moet Larry nog wel even overtuigen maar uiteindelijk ziet die het ook zitten, vooral omdat we er naartoe gaan met de metro.

Dat is op zich al de moeite van de trip waard. De Metro in Moskou is wereldberoemd omwille van zijn kunstige inrichting. Ik heb al wat metro's bezocht in de wereld en daar komen mij Parijs, London, Milaan en New York op dit moment onmiddellijk voor de geest, maar geen enkele van deze wereldsteden heeft een metro met de mythische aantrekkingskracht van Moskou.

In 1935 werd de eerste metrolijn officieel geopend. De directeur van Openbare Werken was Nikita Chroesjtsjov – ja, dezelfde die in 1953 Stalin zou opvolgen. In de daaropvolgende jaren zouden meerdere stations openen en ze werden veelal kunstig ingericht. Onder de Sovjets moest kunst het volk dienen en naar een hoger niveau tillen. Dus werden bijvoorbeeld in het station Kievskaja veel fresco's aan de Russisch-Oekraïense vriendschap gewijd. Stevige gespierde arbeiders, boeren en boerendochters geflankeerd door soldaten. Het is zo mooi geschilderd dat je er bijna zou bij vergeten dat onder Stalin miljoenen van deze mensen de hongerdood zouden sterven door zijn catastrofale industriële plannen.

In Plostsjad Revoloetsji (onder het plein van de Revolutie) zijn 76 bronzen beelden aangebracht. Het is werkelijk prachtig en niemand verwacht dit in de metro. De beelden zijn replica's van gewone Russische mensen: soldaten, arbeiders, moeder met kind, een voetballer, een grenswachter met een hond, een matroos...

Lisa vertelt dat de beelden in Leningrad (Sint Petersburg) gemaakt werden naar het evenbeeld van echte mensen. Blijkbaar zijn er vandaag de dag nog altijd families die op de verjaardag van hun voorvader in de metro bij het juiste beeld bloemen neerleggen.

Toen de Nazi's Rusland binnenvielen in de tweede wereldoorlog werden deze beelden in veiligheid gebracht door ze naar het Oosten te transporteren. Ze werden in 1944 teruggeplaatst. Allemaal zeer symbolisch: Stalin wou dat ook de mensen thuis zagen dat het goed ging aan het front.

Je zou bijna huilen bij het zien van zoveel schoonheid omdat je weet hoeveel bloed er gevloeid heeft in dit land.

Tegen de architecturale hoogstandjes in de achtergrond steken de moderne lichtborden die de verschillende metrolijnen aanduiden scherp af.

Maar ook hier valt ons op dat er geen graffiti zijn en dat er geen vuilnis op de grond ligt. Er hangt ook geen urinegeur zoals in Parijs of London...

Moskou heeft zo zijn geheimen denk ik. 'De stad van Poetin mag niet vuil zijn' had Lisa gezegd. Wie hier tegen een beeld pist en graffiti spuit tekent gewoon zijn eigen doodvonnis!

En dan komen we bovengronds in een buitenwijk van de stad. Aan de Prospekt Mira 119 ligt een tentoonstellingspark waar in het verleden (het Sovjet verleden zeg maar) alle grote landbouwbeurzen plaats vonden. Het VDNKh Park, ofwel het All Russia Exhibition Centre.

Net aan de overkant van het grote monument van Yuri Gagarin (eerste man in de ruimte) lopen we binnen in dit gigantisch park. Het werd in 1939 geopend voor een grote beurs. Hier hadden alle republieken van de Sovjetunie hun 'paviljoen'. Meestal een groot gebouw dat in de lokale stijl van die republiek gebouwd werd. Het Oezbeekse paviljoen bijvoorbeeld is duidelijk Oosters getint. Ook Kazachstan springt eruit.

Maar sinds de Sovjetunie uiteen gevallen is zijn nogal wat republieken niet meer geïnteresseerd in een duur gebouw in Moskou dus er staan er een paar leeg.

'Je kunt een volledig gebouw afhuren om een beurs of event te organiseren', zegt Lisa. Dat moeten we in gedachten houden voor het volgende firmafeestje!

We gaan binnen door een opulente doorgang die me een beetje aan de Brandenburgse Poort in Berlijn doet denken. Alleen staan er hier twee goudkleurige beelden van een boer en een boerin op die een busstel graan in de hoogte steken, en geen paarden die een strijdswagen trekken.

De ovaalvormige weg die langs alle paviljoenen loopt en uiteindelijk bij het 'ruimte' paviljoen uitkomt staat vol met eet en drink-kraampjes, maar er zijn maar weinig bezoekers vandaag. Heerlijke espresso maken ze hier en je kunt overal wel een ijsje of wat zoetheid kopen.

Ik moet dus mijn cafeïneniveau even op peil brengen met enkele dubbele espresso's.

Er is een soort van algemeen gebouw aan het begin met daarvoor de alomtegenwoordige Lenin die bedachtzaam naar de binnenkomende bezoekers kijkt. Achter dat gebouw ligt een werkelijk prachtige fontein. De Fontein van de Vriendschap van de Volkeren. Ik ben de marmeren fonteinen gewoon in de Italiaanse kunststeden maar dit is anders. Een grote, ronde fontein met levensgrote gouden dames in de klederdracht van elke republiek. De zon schijnt op de gouden beelden en het water dat overvloedig rondspuit doet het zonlicht in gouden lovertjes uiteen spatten.

Het is een echt 'wow' moment en we nemen dan ook uitgebreid de tijd voor foto's.

We lopen langs Armenië, Oezbekistan, Kazachstan, Karelië en zoveel andere gebouwen om uiteindelijk aan 'Kosmos' uit te komen, dat volledig gewijd is aan de Russische avonturen in de ruimte. Kosmonauten zijn Russische Astronauten heb ik op school geleerd en hier blijkt dat dat klopt. Niet alles wat de paters mij geleerd hebben was onzin dus...

We zijn ondertussen een beetje kapot want we hebben alles te voet gedaan – met een beetje metro erbij – en Moskou is echt wel een grote stad. Morgen gaan we rijden, gedaan met ‘den toerist’ (as we know him) uit te hangen. We keren terug naar ons hotel om nog een hapje te eten in – uiteraard – een Georgisch restaurant.

Ik val in slaap met ‘All I Could Do Was Cry’ van Etta James.

Van Moskou naar Skornyakovo

Winston Churchill zei het al: 'Rusland is een raadsel verpakt in een mysterie binnenin een enigma'. (in één van zijn speeches)

De eerste rij-dag. Het voelt meteen goed. De BMW F850 GSA is natuurlijk geen onbekende. Ik heb thuis nog met een F700GS gereden en in Nieuw Zeeland heb ik met de 800 GSA gereden. No-nonsense motoren die niet de krachtigste of de snelste zijn maar perfect geschikt zijn om lange tochten mee te maken.

Ik heb een rode machine en heb al onmiddellijk zin om haar een naam te geven: 'Red October': Rood, de Oktoberrevolutie, de duikboot van Sean Connery....alhoewel die misschien zwart geverfd was.

Larry vindt dat ik hem 'Red Devil' moet noemen aangezien ik een Belg ben. Maar dat vind ik dan weer niet kunnen. Tenslotte ben ik geen voetballer.

Onze eerste stunt is om door het ochtendverkeer van de miljoenenstad naar de overkant van de Moskva te rijden en foto's te nemen van onszelf op en naast de motor tegen de achtergrond van de Sint Basiliuskerk en het Kremlin.

Eén van de Poetin poetsploegen is onverstoorbaar de voetpaden naast de Moskva aan het schoonmaken en we moeten maar wachten met onze motoren tot ze klaar zijn. De Baboeshka met de hogedrukreiniger mikt zelfs onverstoorbaar op Artem die als eerste klaar staat om zijn Triumph te parkeren. Je moet er wat voor over hebben om de toerist uit te hangen.

Een hele reeks foto's later zetten we aan. De bedoeling is om Artem zo goed als mogelijk te volgen door het verkeer want we moeten dik 70 kilometer rijden om het centrum van Moskou uit te komen en de weg naar het zuiden te beginnen volgen.

Onderweg stoppen we aan een benzinstation. Eén van de vele die nog zullen volgen. En het is verrassend om te zien dat een benzinstation in dit deel van Rusland er eigenlijk precies hetzelfde uit ziet als één in België, Nederland, Duitsland of Italië. Wat had ik eigenlijk verwacht? Dat men net buiten de stadsgrenzen van Moskou een jerrycan van een wachtende kameel zou halen om dan met een darpje benzine over te hevelen? Dit is een beschaafd land en de Russen doen er alles aan om ons dit te laten zien.

De Mitsubishi L200 'support vehicle' die door Mike bestuurd wordt ziet eruit alsof hij al vele jaren niet meer gewassen is, in schril contrast met onze netjes opgeblonken motoren.

Het is het einde van het 'rij-seizoen' en de garage in Moskou moest leeg en alles wat er aan onderdelen en motoren nog in stond moet naar Sotsji, de thuisbasis van Alex, de eigenaar van Rusmototravel.

In de trailer zitten er twee motoren en achteraan in de vierwieler is er net genoeg plaats om onze valiezen te vervoeren zodat we met een minimum aan gewicht op de motoren kunnen. 'Wel een setje kledij en toiletartikelen op de

motor meenemen want Mike haalt misschien niet tijdig onze overnachtingsplaats en dan kan je toch alvast douchen' had Artem ons 's ochtends gezegd. Het zal in de komende twee weken slechts één keer voorkomen dat we dit ook zullen nodig hebben.

We stoppen ergens aan een afgelegen vrouwenklooster. Het staat deels in de stellingen vanwege reparatiewerken en wanneer we binnen willen gaan is er een van ouderdom kromgetrokken kloosterzuster die er ons op wijst dat de kerk niet open is en dat we in het andere gebouw wel welkom zijn.

Het 'andere' gebouw herbergt een eenvoudige kapel en natuurlijk een winkeltje waar stokoude nonnetjes je reinste toeristische rommel verkopen.

Het is rustig, mooi, wit en oud maar daarmee is werkelijk alles gezegd. Ik wens de oude besjes een zalige oude dag en dat ze het rijk der hemelen mogen binnen gaan terwijl ik mijn helm terug opzet.

Op naar de volgende stop en dat blijkt een oud vestingstadje te zijn dat ook een kremlin heeft: Zaraysk. Het oude versterkte dorp heet dan ook Zarayski Kremlin. Het is een mooi rechthoekig versterkt dorp met muren die onderaan met dikke zware granieten stenen gebouwd zijn en bovenaan met bakstenen afgewerkt. Prins Vasily III bouwde het in het begin van de 16de eeuw en het is de laatste jaren heel mooi gerestaureerd. Zaraysk had vroeger een andere naam en was een vooruitgeschoven verdedigingspost van Moskou tegen de Krim Tataren, één van de Kanaten(koninkrijken) – een door de Islamitische 'Khan'(koning) geregeerd feodaal vorstendom - dat overbleef na de ineenstorting van de Mongoolse Gouden Horde.

Het is mooi maar aangezien hier een hele klas van de lokale lagere school op bezoek is besluiten we de drukte achter ons te laten en verder te rijden. Het moet gezegd: de Russische lagere scholen doen veel uitstappen die 'educatief' van inslag zijn. Ik herinner mij vooral de Efteling (papier hier) in Nederland en de Meli (bijen en honing) in het Belgische De Panne. Zelfs daar moesten we overal hand in hand in de rij gaan staan. In de rij voor de bus, in de rij na de bus, in de rij voor de ingang van het pretpark en in de rij voor elke attractie. Wie klaagt er hier over mondkmaskers in 2021? Het 'in-de-rij-staan' als 6 of 7-jarige heeft permanente psychologische schade aangericht bij mij. De Russische kinderen houden mekaars hand niet vast maar lopen toch mooi en gedisciplineerd in groep door de poort van Zaraysk.

We rijden kilometers en kilometers tot we in Kulikovo komen. Herinnert u zich nog Kulikovo? Waar Dmitry Donskoy het Mongoolse leger voor het eerst versloeg. Welnu, de Russen hebben beslist dat deze veldslag een symbolisch begin is van de Russische staat zoals we hem nu kennen. Het monument is nog in aanbouw maar er staat al een grote trapheuvel van waarop je, na enig zweten, een mooi zicht hebt op de omliggende velden. Een vredig zicht, dat wel. Er liggen hooibalen in de zon te drogen en zo ver je kunt kijken zijn er groene weiden en bossen, met de kabbelende Reka Borovitsa rivier die zich als een slang door het landschap kronkelt. Ik trek onmiddellijk de parallel met de Slag der Gulden

Sporen, die in 1302 in Kortrijk aan de Gaverbeek uitgevochten werd door een zootje ongeregeld dat grotendeels uit boogschutters en boeren bestond – in dit geval de lokale Vlamingen – en een ridderleger – in dit geval het Franse leger. Het ging ook over een relatief klein Frans leger maar de Vlamingen hadden het zo niet begrepen op de arrogante Fransen. In plaats van de ridders gevangen te nemen en ze tegen losgeld terug te geven, wat toen de mode van het moment was, sloegen ze een deel van de ridders de kop in met een ‘goedendag’ of ze spietsten hen aan hun hooivork. Een paar jaar later kwamen de Fransen terug met een groot leger en toen kozen de Vlaamse steden zoals Gent, Kortrijk en Brugge eieren voor hun geld en ze kochten hun leven af met de nodige belastingen. De Fransen zouden vanaf 1304 terug uitgebreid aanwezig zijn in de Vlaamse contreien. De gulden Sporen die de Vlamingen in de O.L.V.Kerk in Kortrijk ophingen werden snel terug meegenomen en werden naar verluid in Amiens in de kathedraal gehangen.

Ook in Kulikovo was het van dat. Alhoewel Dmitry Donskoy de slag tegen Mamai won en het Mongoolse leger op de vlucht ging, was dit geen verzekering voor de toekomst. De Mongoolse ‘Gouden Horde’ kwam terug, dit keer onder leiding van Toktamish en leerde Moskou een lesje door het grotendeels plat te branden. Prins Dmitry Donskoy werd gedwongen om de heerschappij van de Gouden Horde terug te accepteren en dus ook belastingen te betalen aan de Mongolen. Vreemd genoeg was dit het begin van de heropbouw van Moskou en de bevestiging van Moskou als de belangrijkste stad in Rusland. Dmitry zal een echte opportunist geweest zijn: ‘elk nadeel heb zijn voordeel’ zei de grote voetbalfilosoof Johan Cruyff al.

We overnachten in Skornyakovo in een gerenoveerde hotel dat blijkbaar al uit de achttiende eeuw stamt en volledig opgetrokken is uit meerdere houten huizen. Toegegeven: het is apart en prachtig en rijke Russen komen hier van heinde en ver naartoe voor een weekendje of een trouwfeest. Er staan hier en daar praalkoetsen, er lopen schapen tussen de huisjes en men heeft hier de oudste voorwerpen uit gans Rusland – uit het steentijdperk – teruggevonden.

’s Avonds zitten we op het terras te eten en als er al één constante is op de wereld is het dat muggen je overal steken en dat het daarna jeukt! De sterren flonkeren aan de Russische hemel. Kozmic Blues, Janis Joplin nog aan toe...

Van Skornyakovo naar Veshenskaya

'I had nothing to offer anybody but my own confusion' (Jack Kerouac – On the Road)

We rijden en rijden langs weliswaar kleine maar eindeloze wegen en stoppen in Zadonsk. Daar staat één van de belangrijkste kloosters van de Russisch Orthodoxe kerk. De ingang is een vrij onooglijk deurtje in één van de zijstraten van de hoofdstraat van Zadonsk. De motoren zijn vlak buiten de voordeur geparkeerd. Dat kan je dus niet aan alle toeristische trekpleisters doen.

Eens we binnen zijn wordt Heather aangemaand om een lange rok en een sluijer over haar motorkledij aan te doen. De mannen moeten zoals gewoonte weer niets speciaals doen. Er staat een voorraad toeristenkraampjes op de weg die van de ingang naar het centrum van het klooster leidt. Eén van de verkopers heeft zes kooien met katten in de uitverkoop en het aantal armbandjes en andere prularia is niet te tellen. Larry kan het niet laten en koopt een armbandje. We lopen langs de imposante Poortkerk die helemaal blauw geschilderd is. Het klooster werd gesticht door de heilige Tichon van Moskou en de man heeft dan ook een standbeeld in het centrum van dit complex. Een hele oude monnik genaamd Nicodemus, met een zwarte beanie, bruine pij met zwarte body warmer en een lange grijze baard knoopt een gesprekje aan met ons via Artem. Hij wilt weten waar we vandaan komen en hoe onze namen zijn. Hij zal voor ons welzijn en het goede verloop van onze reis bidden. Sympathieke knaap.

De zon schijnt onbarmhartig op het binnenplein en doet de goudverf op de gebouwen extra blinken. Er zijn overal kleurige bloemenperken aangelegd en het kloostergebouw waar de monniken hun kamers hebben is blijkbaar ook recent geschilderd. Aangezien de kerk binnenin niet zo spectaculair is (we geloven Artem op zijn woord) lopen we nog even buiten rond. Buiten de Poortkerk en het kloostergebouw staan er ook nog de Kerk van de Geboorte van Christus en een aantal torentjes en kerkjes in verschillende tinten wit en blauw. Het is een mooie, rustige plaats en er zijn duidelijk slechtere plaatsen op de wereld om als monnik te leven.

We zijn de enige buitenlandse bezoekers en vallen dus een beetje op in onze motorpakken. Tijd dus om terug te vertrekken.

De volgende stop wordt het Paleis van de Oldenburgs in Ramon. Dezelfde Oldenburgs uit Duitsland (tegen de Noord Nederlandse grens), jawohl.

In 1879 gaf Tsaar Alexander II – van de Romanov dynastie - dit paleis(je) aan zijn nichtje de prinses van Oldenburg. Zij was eigenlijk de kleindochter van Tsaar Nicolaas I maar de complexe familiehistoriek van de Romanovs en aanverwanten ontgaat me een beetje. Het uithuwelijken van nazaten van vorstenhuizen onder mekaar is altijd al een gewoonte geweest om eigendomsrechten en politieke macht te bevestigen. Het was hier niet anders. Het gebouw werd opgetrokken in

een zeer Europese stijl en daarom alleen al is het een uniek gebouw in deze streek rond Voronezh.

Zeer lang zal Eugenia er niet van geprofiteerd hebben want de Bolsjewieken maakten in 1917 een einde aan de Romanov dynastie en vonden dat persoonlijk bezit en rijkdom absoluut niet kon. Eugenia was al 72 jaar oud toen ze Rusland ontvluchtte en naar Biarritz verhuisde waar ze uiteindelijk op 80-jarige leeftijd stierf.

Het paleis stond te verkommeren in de Sovjet jaren en werd pas daarna in zijn vroegere glorie hersteld. Het is de uitverkoren plek voor trouwfoto's en we zien er duidelijk 'vreemd' uit in onze zware motorkledij tussen de sierlijk opgedofte trouwers en hun familieleden.

In een bijgebouw van het kasteel worden we door een dame rondgeleid. Ze is vastbesloten de volledige kennis die ze over de familie heeft aan ons over te brengen en blijft – uiteraard in het Russisch – data uitspuwen gedurende meer dan een uur. We weten dat we best nog wel wat kilometers voor de boeg hebben en dus wordt ons humeur er niet beter op: hoeveel zwart-wit foto's van de familie (voor het gebouw, met de kinderen, met hun fiets, ...) kan je verdragen op één uur? Ik zie Larry ondertussen rood aanlopen.

We eten een heerlijke maaltijdsoep in een restaurant in de buurt. De soep wordt opgediend in een brood, wat we nog nooit gezien hadden maar hier de gewoonte is. De bovenkant is eraf gesneden en dient als deksel. Het is overheerlijk!

En dan volgen vele kilometers aan hoge snelheid op kaarsrechte maar verlaten kleinere wegen.

Het noodlot slaat toe ergens in het midden van nergens: de Triumph van Artem heeft een schakelprobleem. Na een paar telefoontjes en een test blijkt dat de motor wel nog Veshenskaya zal halen maar mogelijks daarna zal moeten gerepareerd worden. Artem is er het hart van in. Het is alsof zijn ziel geraakt is.

We denderen verder en het is uiteindelijk al goed donker wanneer we in de thuisstad van de schrijver Sholokov terecht komen waar ons hotel staat. Hier zijn we in de kozakkenstreek.

Larry is een beetje 'over de rooie' door het vele tijdsverlies en de late aankomst in het hotel. We zijn akkoord dat dit organisatorisch zeker niet de beste dag was. Heather is doodop.

Ik geef Artem een korte feedback over ons gesprek en ik heb het gevoel dat hij het nogal persoonlijk opvat. Dat, in combinatie met de panne aan zijn geliefde Triumph, zorgt ervoor dat hij een deel van de avond in een zeer sombere mood rondloopt.

En net nu we naar het lokale restaurant-annex feestzaal gaan waar een rijk gedekte tafel en een voorraadje bier ons opwacht. De zaal is slecht verlicht, maar er is al veel volk en de sfeer zit er goed in. Een grote groep is de 50ste verjaardag aan het vieren van Alexei, een lokale kleine zelfstandige. Zijn forse vriendin danst uitzinnig op de Russische discodreun die de DJ op hoog volume draait en laat haar 'love handles' wellustig meeschokken. Wanneer ze hoort dat er twee

Amerikanen en een Belg in de zaal zijn komt ze ons in het Frans vertellen dat ze geen vodka drinkt maar wel 'konjak'. Ongetwijfeld zelfgestookt en ik denk dat ze morgen blind zal zijn. Er komt ook nog een zangeres aan te pas en Alexei bezorgt ons een fles 'schuimwijn' om op te drinken op zijn verjaardag. Het zou zeer onbeleefd zijn er niet van te drinken en na een beetje meedansen in ware kozakkenstijl slaan we één van de meest smerige schuimwijnen naar binnen die ik in jaren gedronken heb. We heffen het glas in de richting van Alexei en drinken – zonder al te veel grimassen – het glas leeg. Daarna zegt Artem dat we moeten vertrekken want dat het morgen weer een lange rit wordt.

Buiten zegt hij dat we eigenlijk vertrekken voordat iedereen begint te vechten. Alles ging er nog zeer vrolijk aan toe maar wanneer er te veel alcohol in het spel is kan de sfeer omslaan van gezellig naar oorlog. Eigenlijk wel jammer dat we dit niet even mogen meemaken. Dat zou de kers op de spreekwoordelijke kozakkentaart zijn.

We wandelen dus terug naar het hotel, langs het 'Huis van Mikhail Sholokhov'. Hij was een schrijver die vooral bekendheid kreeg met de kozakkenroman 'De Stille Don' – voor het eerst uit het Russisch in het Engels vertaald als 'And Quiet flows the Don' - over het leven en de geschiedenis van de Don Kozakken. Als 13-jarige vocht hij al mee in de Oktoberrevolutie maar op erkenning als schrijver moest hij wat wachten. Hij kreeg uiteindelijk in 1965 de nobelprijs voor literatuur voor deze roman die hij al in 1928 uitbracht. Ik zal de lezer het verhaal besparen: een stationsroman heeft er niets aan. Maar misschien was het wel heel mooi geschreven. Ikzelf heb het boek nooit gelezen maar een beetje opzoekwerk op Google en Amazon (!) vertelt me dat sommige belezen mensen dit werk vergelijken met Oorlog en Vrede (van de Leo) en met Dr.Zjivago. Het blijkt zelfs best moeilijk om te doorworstelen. Niet zoals een reisverhaal van een Belg in Rusland dus.

Er staat een groot beeld van een kozakkenofficier (Grigory) op een paard die tegen een jonge vrouw (Aksinya) spreekt aan de oever van de rivier de Don. Dit zijn de romanfiguren van Sholokhov en dus geheel fictief. De figuren zijn in ware Sovjet stijl gemaakt door een zekere Mozhaev: zelden zo een gespierd en perfect paard gezien. De officier die erop zit is zowat de perfecte Russische schoonzoon en het meisje dat ervoor staat is er één om zo mee weg te lopen- maar niet om zonder handschoenen aan te pakken! Op het plein tussen de beelden en het hotel heeft de gemeente een openluchtauditorium gemaakt. Honderden, misschien zelfs een paar duizend mensen kunnen hier in open lucht de speeches aanhoren van de lokale partijbonzen of een optreden meepikken van één of andere rockband of schlagerzanger(es). Met in de achtergrond de 'stille Don' om alles in een Kozakse sfeer te beleven. Zeer Sholokhov dus.

Van Veshenskaya naar Rostov

Paarden en motoren zijn zeer gelijkaardig: ze hebben allebei zadels, je zit op ongeveer dezelfde manier en je mag niet naar je voorwiel van de motor of het hoofd van het paard kijken maar wel in de richting waar je naartoe wilt rijden. (PP)

Artem is niet in de beste stemming deze morgen. Zijn geliefde Triumph heeft het opgegeven en hij moet verder met een BMW 850GSA. Daarenboven heb ik hem uitgelegd dat we een paar wijzigingen zouden willen in het rijprogramma want dat we niet zo tevreden zijn. Minder tijdverlies onderweg en vroeger in het hotel 's avonds zou wel leuk zijn dus. De spanning groeit ook in onze groep, hoe klein die ook is. Ik heb ook de indruk dat Larry andere verwachtingen heeft van deze trips dan ik. Hij rijdt graag zeer snel en wil gerust veel kilometers doen.

Ik heb niets tegen snel rijden maar wil ook regelmatig stoppen op plaatsen die ik interessant vind. Ik hoef niet noodzakelijk elke lange rondleiding te krijgen maar meer korte stops is meer mijn ding. Dat is allicht mijn grootste probleem: ik heb mijn lot en dus ook mijn dagindeling in de handen gelegd van een organisatie en moet mij daar dus nu naar gedragen. Bessie Smith's 'Nobody Knows When You're Down' speelt in mijn hoofd den mijn helm. Hopelijk blijft het zo voor Artem vandaag.

Onder het toezien oog van Mikhail Sholokhov maken we de motoren klaar en zetten we aan. Aan de andere kant van het pleintje staat Lenin, borst vooruit, handen zijwaarts lichtjes achter het lichaam ter hoogte van de broeksriem. Alsof hij wil zeggen: 'hoe zit dat hier? Heeft iemand de durf om het mij te komen vertellen?'

Er staan op het pleintje en aangrenzende park ook nog wat beelden van paarden – kozakkenpaarden natuurlijk, een kind met pet en ganzen en nog wat meer van dat soort fraais. Waarschijnlijk allemaal beelden die gemaakt zijn naar de figuren in de romantische romans van Sholokov. De verheerlijking van het simpele leven als kozak. Liefde, paarden, soldaten en landbouw. Niets dat politiek verkeerd was ten tijde van de Sovjetunie. Diegenen die Sholokhov gelezen hebben zullen mij misschien tegenspreken. Ik heb hem niet gelezen dus wentel ik mij hier even in onwetendheid.

We gaan tanken en het valt me op dat aan vele zebrapaden steevast een levensgrote kartonnen kleurfoto van een schoolmeisje staat, om aan de auto's en vrachtwagens duidelijk te maken dat hier een oversteekplaats voor schoolkinderen is. Hier is het een meisje in een kraaknet hemelsblauw schooluniform.

We rijden nu honderden kilometers over de 'Kozakken prairie'... de 'Great Cossack Plain' zoals Mike, onze volgwagenchauffeur, ons vertelt. Zo ver je kunt kijken graan- en zonnebloemvelden in een vlak landschap.

Blijkbaar was het zo dat de rivier de Don eeuwen geleden als een soort grens maar ook als een verdedigende gordel rond de eerste Russische prinsdommen lag. Meer dan 90% van de inwoners van deze prinsdommen waren lijfeigenen die toebehoorden aan hun landeigenaars en edelen. Een situatie die blijkbaar ook in Europa in de middeleeuwen bestond. In Europa werd de lijfeigenschap door de Roomse keizer Jozef in 1781 afgeschaft. In Rusland zou het duren tot 1861 wanneer Tsaar Alexander I de lijfeigenen hun vrijheid zou geven. Een vergiftigd geschenk want plots moesten de boeren hun land gaan 'pachten', dus huur betalen voor het stuk grond dat ze al jaren bewerkten voor hun heer. Geld dat ze meestal niet hadden. Dus in plaats van lijfelijk toe te horen aan hun heer, zouden plots veel boeren financieel aan hun heer gekluisterd zijn. Maar wel 'vrij' natuurlijk... Het is maar hoe je het bekijkt.

Veel van deze edelen hadden niet zo een nobele relatie met hun 'slaven'. De mensen hadden het recht niet om hun land te verlaten tenzij ze expliciet toestemming hadden van hun heer. Maar wanneer de situatie uit de hand liep en lijfeigenen genoeg hadden van de constante vernederingen en harde werk waar ze niets van mochten houden had je al eens van die gasten die vluchtten samen met hun familie of hun gezinsleden.

Wanneer ze de Don bereikten en overstaken waren ze vrij, om de eenvoudige reden dat ze in een soort niemandsland terecht kwamen waar roversbendes, de Krim Tataren of de Mongolen al eens passeerden op hun plundertochten. De Russische heren durfden hen hier niet meer te komen zoeken en het verhaal gaat dat er zelfs een soort van stilzwijgende overeenkomst hierover was die door de Tsaar zelf werd gedoogd. Kozakken kenden maar één ding: werken op het land. Maar om de talrijke bandieten te kunnen overleven gingen ze paardrijden en wat verdedigingstactieken leren. Zo kwam het dat ze al snel de kunst van het vechten te paard beheersten. Wanneer in de daaropvolgende eeuwen hun gronden uiteindelijk ook door de Russische Tsaar ingelijfd werden zouden ze zelfs militaire status krijgen en tot de meest geduchte regimenten van de Tsaar zijn leger behoren. Voor wat hoort wat, moet de Tsaar gedacht hebben: 'ik laat jullie met rust zo lang ik maar af en toe eens op jullie militaire macht kan rekenen.' Het werd een lange haat-liefde verhouding tussen de kozakken en de Tsaar die soms wel eens tot interne oorlogsconflicten leidde.

Tijdens de aftocht van de 'Grande Armee' van mijn vriend Nappie zouden de Don Kozakken dood en verderf zaaien in de gelederen van het Franse gedemotiveerde leger. Het waren veelal volledige regimenten Don Kozakken die, onder leiding van hun leider Matvej Platov tot in Parijs zouden geraken na de schandelijke nederlaag van Nappie. Het nationale gevoel van de kozakken om hun land te verdedigen gecombineerd met het plezier dat ze hadden om Fransen aan hun piek te rijgen zorgde ervoor dat ze de meest gevreesde 'Russische' soldaten waren. Ze worden nu afgebeeld op allerlei posters en billboards als

netjes in het uniform gestoken super georganiseerde regimenten die in rijen voorbij paraderen maar de waarheid was iets meer prozaïsch: meestal hadden ze geen uniform en in de ogen van de Franse bevolking waren ze een bende ongeschoren, ongewassen en onbeschaafde moordenaars en verkrachters. Tja, een beetje zoals de Russen het Franse leger omschreven dat hun land kwam aanvallen...

Ook nu blijken er nog best wel wat kozakken te zijn maar die krijgen we tijdens onze motorrit niet te zien.

Aan stoplichten staan er wel een paar gasten op paarden naast ons voor het rode licht maar verder dan dat komen we niet.

We stoppen in een wijdse vlakte tussen de vele graanvelden aan een monument voor de kozakken. Het beeld van een Kozakse militair te paard staat op een klein heuveltje maar het is veel groter dan we gedacht hadden. In een grote vlakte verlies je het perspectief een beetje en het is pas wanneer we het heuveltje beklimmen en onder het enorme paard staan dat we zien hoe groot het beeld wel is en hoe wijds de Kozakse prairie wel is.

Onze volgende stop is een 'kozakkendorp' dat bewaard gebleven is sinds het begin van de twintigste eeuw en nu een museum geworden is voor deze streek. Een land op zoek naar zijn identiteit, zo zal alweer blijken tijdens ons bezoek.

Het is hier oorverdovend stil wanneer we onze motoren afleggen en we in de volle zon naar het kantoortje wandelen om een entreeticket te kopen.

Een vrouw van ergens in de veertig met een blauwe broek en een zwart-op-wit geborduurd hemd leidt ons helemaal rond. Ook hier krijgen we de hele uitleg, alsof de dame in kwestie per woord betaald wordt. Er staan in het totaal een vijftal gebouwen. De man die dit dorp oprichtte werd rijk met zijn graanmolen. Het houten gebouw is helemaal in zijn oorspronkelijke stijl gerestaureerd. Hij vond echter dat de mensen ook recht hadden op wat vertier en met zijn geld bouwde hij een filmzaal in de bijbehorende schuur. Wie hier in 1910 of 1912 zijn graan kwam malen kon tegelijkertijd een filmpje meepikken. Het waren de eerste dagen van de cinema en de stomme films in zwart-wit werden veelal begeleid door een muzikant om er toch nog wat schwung in te brengen. In het filmzaaltje moeten we een stukje van de film 'de Stille Don' uit 1930 ondergaan.

In een ander bijgebouw is een fototentoonstelling met heel mooie kleurfoto's te zien. Tot mijn verrassing zien we hier ongeveer alle grote steden in de wereld op de muren. De achterkleinzoon van de oprichter van dit dorp blijkt een fotograaf te zijn die hier in de streek bleef wonen maar wel de wereld afreisde. Van New York tot Maleisië, van Afrika tot de Inuit... ze hangen hier allemaal in Kodachrome op de muur.

Bij één specifieke foto staan Larry en Heather wat te twifelen. De kozakkendame vraagt hen wat ze zien. De Amerikanen weten het niet onmiddellijk. Wanneer ik erbij kom zeg ik: 'Het is een close-up van de flank van een paard'. De dame knikt goedkeurend en complimenteert mij met mijn scherp opmerkingsvermogen.

Maar wanneer ik zeg dat ik dat onmiddellijk herkende omdat ik ook aan paardrijden doe (of deed) valt ze bijna in katzwijn. Ze wil onmiddellijk weten of

ik getrouwd ben en of ik niet van plan ben om te blijven. Ze wil blijkbaar mijn 'rijstijl' wel eens onderzoeken.

We ontvluchten met een smoes (moeten nog ver!) de nymfomane kozakse om kilometers en kilometers langs graanvelden en zonnebloemvelden te rijden. In het begin is dat mooi maar als je honderd kilometer langs graanvelden rijdt met nauwelijks een dorp in zicht wordt het wat saai.

We stoppen aan één van de vele Russische tanks die als monument aan de gevallenen van de Tweede Wereldoorlog het landschap siert. Ernaast verkoopt een lokale inwoner meloenen en Larry koopt er een paar en laat ze in stukken snijden voor ons. Heerlijk zoet en sappig! Artem legt ondertussen iets uit over de tank. De tank bleek een ongelooflijk sterk pantser te hebben en de Duitsers geraakten er niet door met hun granaten. Toen de geallieerden ook probeerden zulke tanks te maken stopten de Sovjets met hun productie van dit model. Dit type tank bleek wel sterk te zijn maar stond ongeveer overal in panne! Dit soort verhalen is in Rusland schering en inslag. Veel goede wil en kwantiteit maar kwaliteit was niet altijd hun 'forte'.

Aan de overkant van de weg is er een tankstation – woordgrapje niet bedoeld! Aan de rand van de weg staat een groot bord met een foto van een heel kozakkenregiment te paard (in mooie rijen zoals hierboven beschreven). Jammer genoeg kan ik niet lezen waarover het gaat vanwege het cyrillische schrift en voordat ik het kan vragen zijn we alweer weg. We jakkeren aan hoge snelheid over het rechte tweevaksbaantje dat eindeloos verder loopt over de prairie.

Af en toe hangen we achter een Kaz vrachtwagen met trekker die topzwaar geladen is met landbouwproducten. Ze zijn werkelijk overal en dat komt natuurlijk doordat er overal volop geogst wordt. Ze braken dikke zwarte rookwolken uit die ons soms compleet het zicht ontnemen en ik vraag me hoestend af of we ooit onze eindbestemming gaan halen. Maar het valt me ook op dat deze oudjes allemaal heel proper gewassen zijn. Ik vermoed dat de Russische truckchauffeurs een zekere professionele fierheid hebben en dus niet zomaar met een stoffige bemodderde vrachtwagen de baan op gaan.

We stoppen voor de lunch in Tsymliansk, dat aan de oever blijkt te liggen van een meer dat gevormd wordt door de rivier de Don. Verder naar het Oosten ligt Volgograd, beter bekend als Stalingrad. Hier kende WOII zijn kentering aangezien de legers van Hitler hier tot staan gebracht werden tijdens een bijna 200 dagen durende belegering.

Het restaurant is in een zeer mooi gebouw gelegen en de inrichting is nogal 'pluche'. Lichtpauze en pastelgroene zetels overal, dikke gordijnen die kunnen toegetrokken worden om meer privacy te bieden aan de obscure figuren die hier komen eten. Zwaar gebouwde Russen in maatpak over een T-shirt, met armspieren als boomstammen en gouden halskettingen aan zitten hier druk te gesticuleren terwijl ze 'zakelijke' gesprekken voeren. Opedirkte jonge vrouwen met opgespoten 'Donald Duck'-lippen en decolletés tot aan hun navel zitten er een beetje bij als garnituur. Ze tokkelen verveeld op enorme smartphones en

lachen beleefd wanneer ze toegesproken worden. Ze drinken zonder enige uitzondering cocktails. De 'MeToo' beweging is nog niet tot hier geraakt geloof ik.

Buiten is er een rode loper die naar een monument loopt met in de achtergrond het meer. Er is deze avond een trouwfeest en de eerste familieleden zijn al aan het aankomen.

Het is alsof de jaren negentig nooit voorbij gegaan zijn hier in Tsymliansk. De auto's op de parking voor het restaurant zijn allemaal topwagens: dikke, grote BMW's, Audi's en vooral veel Mercedessen. De occasionele Landrover en een Italiaanse sportwagen niet te na gesproken. Onze ondertussen wat stoffig uitzierende motoren steken scherp af tegen dit blinkende geweld.

Wanneer ik tegen Artem opper dat dit een restaurant is waar de lokale mafia bijeen komt krimpt hij een beetje. Hij zegt dat we hen beter 'the locals' (de lokale inwoners) noemen en het woord mafia beter achterwege laten.

Maar het eten is hier heel lekker en een heerlijke salade en lekkere soep, alweer in een brood geserveerd, gaan er natuurlijk vlotjes in.

Dan volgt er opnieuw een lange, rechte rit naar Rostov-aan-de-Don. Gelukkig is er Candy Dulfer Live in Amsterdam die mij stomende jazz serveert zoals Sax A Go Go, Omara's Dance, Synchrodestiny en Dance Till you Bop!

We zitten hier in het Marins hotel aan de rivier. Het bestaat uit een hoofdgebouw en een aantal kamers die allemaal in kleine, vrolijk geschilderde gebouwtjes verspreid over het terrein liggen. Heel mooi en heel 'typisch' alhoewel mij hier een gevoel van 'toeristental' overvalt. Het gevoel van in een ouderwets sprookjesdecor te zitten maar binnenin zijn de kamers heel luxueus en comfortabel. Jammer genoeg komen we hier ook weer laat toe en het is snel donker dus nog rondwandelen of iets gaan bekijken zit er alweer niet in. Het ongenoegen met deze dagprogramma's groeit.

Een koud biertje na meer dan 500 kilometer bollen zou er best ingaan maar volgens Artem heeft dit hotel geen bar. We lynchen hem net niet. Na mijn douche ga ik dus op zoek naar de bar.

Een typische discussie volgt met de personeelsleden (ik in het Engels):

Ik: 'spreekt u Engels'

Zij: 'ja!'

Ik: 'is de bar open?'

Zij: '????'

Ik: 'ik wil een biertje drinken in de bar. Waar is de bar?'

Zij: 'ja'

Ze grijpt naar haar smartphone om iets in te tikken in google translate.

Zij: 'bar in restaurant'

Ik: 'maar het restaurant is nog niet open'

Zij: '??????'

Ik: 'wanneer gaat het restaurant open? (wijzend op mijn niet bestaande polshorloge)

Zij: 'om tien uur' (het is dan half zeven!)

Ik: 'om 10 uur? Dan gaan de mensen naar bed??'

Zij: '???'

Ze wijst naar het restaurant – ik rol met mijn ogen en ga ervan uit dat ik al aan een tafeltje kan gaan zitten.

Na tien minuten verschijnt er een jongeman die iets zegt in het Russisch en een kan water voor mijn neus zet.

Ik: 'sorry, spreekt u Engels? Ik spreek geen Russisch

Hij: '???'

Ik: 'Ik had nog niets besteld. Kan ik een biertje krijgen?'

Hij grijpt zijn smartphone en begint driftig te tikken en toont me dan de tekst: 'u mag hier niet zitten'

Ik: '????'

Hij: (na het nodige tikwerk): 'iemand anders heeft deze tafel gereserveerd en die groep komt binnen tien minuten aan'

Ik: 'OK, dan ga ik ergens anders zitten. Krijg ik dan een biertje?'

Hij: 'ja, OK'

Een half uur later heb ik nog steeds geen bier, ben ik nog de enige klant in het restaurant en heb ik geen personeel meer gezien.

Om zeven uur wordt ik gered door Mike en Artem die al snel iemand vinden om uit te leggen dat ik fris gerstenat wil. Twee minuten later staat er een fles bier voor mijn neus. Tja, misschien moet ik toch wat basis Russisch leren.

Larry en Heather komen schuddebuikend van het lachen binnen. Hun kamer (of huisje) ligt vlak achter het restaurant en ze hebben mijn hopeloos gesprek met het personeel volledig kunnen volgen. Ze komen niet meer bij.